

När omsorgen blir köpbar: En analys av RUT-avdragsgilla omsorgstjänster

Terese Anving

Sedan RUT-avdraget infördes år 2007 har sektorn för hushållsnära tjänster expanderat, och personer över 65 år utgör idag en av de största användargrupperna. Ett växande antal företag erbjuder idag olika tjänster som riktar sig till äldre och deras anhöriga. Utifrån intervjuer med RUT-företag, arbetsgivarorganisationer och fackförbund är syftet med artikeln att analysera privata omsorgstjänsters plats i relation till den offentligt finansierade äldreomsorgen. Särskilt analytiskt fokus ligger på hur omsorgens innehåll och relationella karaktär beskrivs. Resultaten visar att åtstramningar i den offentliga äldreomsorgen har bidragit till att etablera en privat marknad för RUT-omsorgstjänster. Andra konsekvenser av marknadsiseringen är att omsorgens relationer påverkas, samtidigt som könade ojämlikheter riskerar att reproduceras.

Nyckelord: omsorg, äldre, RUT-avdrag, marknadsisering

INTRODUKTION

Äldreomsorgen betecknas ofta som en av vår tids stora samhällsutmaningar och omsorgen om äldre har under de senaste årtiondena genomgått stora förändringar, inte minst vad gäller omsorgens organisering och relationen mellan stat och marknad. I utbyggnaden av välfärdsstaten var utgångspunkten att människors omsorgsbehov var något som samhället gemensamt hade ansvar att sörja för med syftet att skapa en jämlik vård och omsorg. Sedan 1990-talet har äldreomsorgen präglats av att allt fler marknadslösningar införts och argument som har

FÖRFATTARE

Terese Anving, Sociologiska institutionen,
Lunds universitet, terese.anving@soc.lu.se

DOI: <https://doi.org/10.58236/aa.28602>

© Författaren/författarna. Detta är en Open Access-artikel som distribueras enligt Creative Commons, licens CC-BY 4.0

framförts har handlat om ökad valfrihet, effektivitet och flexibilitet (Brennan et al., 2012). Sedan LOV (Lag om Valfrihetssystem) infördes 2009 har antalet kommuner med privat utförd hemtjänst ökat kraftigt. Mellan 1995 och 2015 ökade hemtjänst i privat regi från knappt 4 procent till 24 procent (Szebehely & Trydegård, 2018: 35). I relation till dessa övergripande förändringar i omsorgens organisering har också en ny marknad för omsorgstjänster för äldre vuxit fram: privata och RUT-avdragsgilla omsorgstjänster, som inkluderar tjänster så som att hjälpa en person med hygien, att klä av och på sig, promenadsällskap och hjälp med enklare ärenden så som att gå till banken, affären eller vårdcentralen, betala räkningar, och laga enklare mat (Skatteverket, 2025). Detta innebär att liknande tjänster som den offentligt finansierade hemtjänsten, enligt Socialtjänstlagen efter biståndsbedömning, har ansvar för (så som matinköp, städning och dusch) idag också kan köpas på en privat marknad (Jönson & Hartnett, 2021: 16).¹

RUT-avdraget infördes 2007 och år 2023 gjordes avdrag för sammanlagt 7,4 miljarder kronor (Ekonomifakta, 2025), vilket är att jämföra med 2,6 miljarder år 2013 (Nyberg, 2023:21). Äldre över 65 år utgör en av de grupper som i störst utsträckning utnyttjar avdraget (Riksrevisionen, 2020:5) och idag gör nästan en femtedel av alla personer över 65 år någon form av RUT-avdrag (Socialstyrelsen, 2021:24). Även om äldre inte stod i centrum för debatten vid införandet av RUT-avdraget, framfördes redan då idén att avdragsgilla hushållsnära tjänster skulle kunna komplettera omsorgen om äldre (Regeringen, 2006/07:94). Ett argument som lyftes fram var att antalet hjälptimmar som utförs av anhöriga hade ökat, särskilt bland lågutbildade äldre, samtidigt som högutbildade äldre redan i högre grad köpte tjänster på den privata marknaden. Införandet av en skattereduktion för dessa tjänster ansågs kunna innebära en avlastning för fler anhöriga och samtidigt stärka kvinnors position på arbetsmarknaden (Regeringen, 2006/07:94 s.31). Det har nu gått snart 20 år sedan RUT-avdraget infördes och sedan dess har forskningen främst fokuserat på städtjänster, som utgör den största delen av RUT-avdraget och där branschen har vuxit snabbt (se till exempel Gavanoas, 2010; Kvist, 2013; Nyberg, 2023; Silfver & Widding, 2024). Även om omsorgstjänster ingick i RUT-avdraget från början är det först under senare år som dessa tjänster i allt högre grad erbjuds på marknaden. Kunskapen om denna specifika del av marknaden är dock begränsad, vi vet relativt lite om vad tjänsterna innebär och hur företagens plats förstås. Mot den här bakgrunden är syftet med artikeln att – utifrån intervjuer med representanter för företag, arbetsgivarorganisationer och fackförbund – analysera hur dessa förstår omsorgstjänsternas

---

¹ Socialtjänstlagen är en ramlag vilket innebär att ”bedömningar ska kunna anpassas till lokala och individuella förhållanden” (Erlandsson, 2018: 55). RUT-tjänsterna överlappar men kan inte likställas exakt med de tjänster som hemtjänsten utför. RUT-avdrag kan ej göras för hälso- och sjukvårdsinsatser, ej heller för nöjesbesök så som bio eller restaurangbesök (Skatteverket 2025).

plats i relation till den offentligt finansierade äldreomsorgen. Särskilt analytiskt fokus ligger på hur omsorgens innehåll och relationella karaktär beskrivs. Artikeln bidrar på så sätt med ny kunskap om en framväxande marknad och hur marknaden förstås och uppfattas av centrala aktörer.

FÖRÄNDRINGAR I ÄLDREOMSORGEN I SVERIGE

Den offentligt finansierade äldreomsorgen växte fram under 1900-talets första hälft och har sedan dess varit en grundbult i det svenska välfärdssystemet (Trydegård, 2000; Edebalk, 2022). En ambition med den offentligt finansierade äldreomsorgen har varit att tillgodose en god och likvärdig omsorg för alla och äldre människors omsorgsbehov har setts som ett samhälleligt bekymmer och ansvar, inte avhängigt den äldre och dennes släktingars ekonomiska situation (Esping Andersen, 1999). Även idag uttrycks jämlikhetsambitionen i såväl lagstiftning som policydokument, men samtidigt utmanas ambitionen (Jönson & Szebehely, 2018; Strandell, 2022). Forskare har visat hur de nordiska välfärdsstaterna, trots att de i ett internationellt perspektiv fortfarande karaktäriseras av en hög grad av universalism och offentlig finansiering, befinner sig i en ”omsorgskris” (Dahl & Hansen, 2023). Szebehely och Meagher (2018) konstaterar att vi idag ser en de-universaliserande utveckling i de nordiska länderna, särskilt i Sverige och Finland. Utvecklingen karaktäriseras av ett skifte i vem som utför omsorg, där familjen och privata företag idag utför en allt större andel. Författarna menar vidare att re-familiarisering och privatisering av äldreomsorgen riskerar att leda till en dualisering av omsorg och där valfrihetsmodeller har haft de-universaliserande effekter på utförarsidan.

Införandet av New Public Management som en styrande princip har bland annat lett till marknadsinspirerade former för styrning, valfrihetssystem och beställar-utförar-modeller. Något som medfört ett ökat fokus på effektivitet, åtstramning, decentralisering, konkurrensutsatthet, och bland privata företag även av vinstmaximering (Brennan et al., 2012; Szebehely & Trydegård 2018, Hansen et al., 2023:53; Hoppania et al., 2024;). Ett exempel på den här utvecklingen är att samtidigt som den åldrande befolkningen har vuxit och levnadslängden har ökat har de offentliga resurserna minskat. Från år 1980 till år 2000 minskade andelen personer över 80 år med hemtjänst eller med plats på äldreboende från 62 till 38 procent. Efter år 2000 upphörde minskningen av hemtjänst och samtidigt försvann var fjärde plats på äldreboende (Szebehely & Ulmanen, 2012; Szebehely & Trydegård, 2018: 25). För hemtjänstens verksamhet har utvecklingen bland annat inneburit att hjälptagare idag får många och korta besök (Szebehely & Trydegård, 2018: 26). Även innehållet i hemtjänstens arbete har förändrats, det har gått från att framför allt vara centrerat kring att hjälpa med hushålls-

lor till att idag ge omfattande hjälp med hygien, hantera mediciner och andra omvårdnadsuppgifter. Nio av tio som arbetar i äldreomsorgen är kvinnor, något som innebär att det är en av de mest könssegregerade sektorerna i Sverige, och undersköterska är det vanligaste yrket bland arbetarklasskvinnor och det är därtill ett etnifierat yrke (Peterson & Brodin, 2024: 162; Storm, 2018). I takt med att nedskärningar skett har också anhörigas omsorgsinsatser ökat, något som särskilt drabbat kvinnor (Ulmanen, 2015).

En parallell utveckling är den privata marknaden för hushållsnära tjänster, vilken sedan RUT-avdragets införande har vuxit i snabb takt. Äldre över 65 år är en av de grupper som framför allt använder sig av RUT-avdraget. Avdragen görs dock främst i kommuner där inkomstnivån är hög (SOU 2020:52). Tidigare studier har visat att många äldre, som har ekonomisk möjlighet, köper RUT-tjänster och i många fall kombinerar städning som köps via RUT-företag med till exempel hemtjänst (Brodin & Andersson, 2017; Jönson & Hartnett, 2021). Vid mindre behov, såsom städning, kan det till och med vara billigare att köpa RUT-tjänster än att anlita hemtjänst. Vid mer omfattande behov är hemtjänst ekonomiskt fördelaktigare, vilket beror på det avgiftstak som reglerar kostnaderna för hemtjänstens insatser (Jönson & Hartnett, 2021:16). De olika former av RUT-tjänster som köps privat är i de flesta fall inte samordnade med hemtjänst, men i vissa fall kan utföraren av RUT-tjänster vara desamma som hemtjänst. Sedan LOV infördes kan de äldre som är beviljade hemtjänst och bor i en kommun som infört LOV välja utförare. RUT-avdraget, samspelar med LOV då privata utförare av hemtjänst och privata äldreboenden har rätt att erbjuda RUT-avdragsgilla tjänster som kan köpas som tilläggstjänster, utöver de behovsprövade tjänsterna (Peterson & Brodin 2024: 162). Detsamma gäller inte kommunala aktörer, de erbjuder enbart offentligt finansierade behovsprövade tjänster. Sammantaget innebär detta att på samma gång som neddragningar skett har privata alternativ och komplement införts (jämför med Hansen et al., 2023: 53) och det finns därför anledning att vidare studera betydelsen av detta.

TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

För att analysera privata RUT-omsorgstjänsters plats på äldreomsorgens arena och vad som karaktäriserar den omsorg som säljs utgår jag från Joan C. Trontos omsorgsbegrepp (Fisher & Tronto, 1990; Tronto, 2010) och hennes teoretisering av omsorgens villkor, med särskilt fokus på relationen mellan marknad och omsorg (Tronto, 2013).

Omsorg är ett begrepp som har teoretiserats utifrån många olika perspektiv. Det kan förstås som ett arbete eller en välfärdstjänst, men också som förpliktelse, moral och relation, och utifrån strukturella positioner såsom kön, klass och

etnicitet. I sin bredaste bemärkelse kan omsorg definieras som en "aktivitet som omfattar allt vi gör för att upprätthålla, fortsätta och reparera vår 'värld' så att vi kan leva i den på bästa möjliga sätt" (Fisher & Tronto, 1990: 40, min översättning). Tronto menar vidare att omsorg bör förstås relationell aktivitet som sker i en specifik social kontext. Det är en aktivitet som inte är antingen arbete eller känsla (Graham, 1983), utan tvärtom en kännande aktivitet som sker i mötet mellan omsorgsgivare och omsorgstagare, där tänka, känna och göra är delar av samma praktik. Tronto identifierar fyra aspekter av omsorg: 1) att uppmärksamma behov, 2) att ta ansvar för att möta ett behov, 3) det praktiska arbetet med att ge omsorg, samt att 4) ta emot omsorg, det vill säga utvärderingen av hur väl den givna omsorgen möter de aktuella behoven. Omsorgsarbetet kräver dessutom kunskap om omsorgstagaren, tid för att kunna utföras och materiella resurser (Fisher & Tronto, 1990; Tronto, 2010: 160). Omsorg och omsorgsarbete måste därtill förstås i relation till strukturella relationer så som kön, klass och etnicitet. Omsorg har genom tiderna setts som ett arbete för och av kvinnor, och särskilt lämpat för kvinnor från arbetarklassen och migrerade kvinnor (Tronto, 2013: 68). Omsorg sker därmed inte i ett vakuum, utan i ett socialt sammanhang som präglas av olika föreställningar om omsorg. Studier har till exempel visat att omsorgsrelationen inom hemtjänsten i högre grad än omsorgen på äldreboenden präglas av föreställningar om närhet (England & Dyck, 2011). Forskning om privat köpt omsorg, såsom barnflickor och au pairer, visar dessutom att föreställningar om närhet och vänskap präglar denna form av omsorg och att detta kan leda till svårigheter att dra gränser mellan arbete och privatliv (Anderson, 2000; Búriková & Miller, 2010).

För att förstå omsorgens sociala kontext och förutsättningar utgår jag från Trontos (2013) senare teoretiserande av relationen mellan omsorg och marknad. Tronto menar att omsorg visserligen kan organiseras inom ramen för en marknad, men eftersom omsorg och marknad bygger på två olika logiker – där marknaden syftar till att skapa vinst och omsorg är en aktivitet som inte enkelt kan inordnas i en sådan logik – kan konflikter uppstå (Tronto, 2013: 115–120). Detta gäller för såväl privata företag som utför omsorg, och som är i fokus för den här artikeln, men också för offentlig omsorg som är organiserade utifrån en marknadslogik. För att kunna navigera på marknaden krävs dessutom kunskap och möjlighet att göra "rätt" val. En konsekvens av detta är att strukturella ojämlikhetsrelationer riskerar att bortses från, det vill säga frågan om vem som har råd och möjlighet att göra vissa val (Tronto, 2013: 100–101), något som också kan leda till accelererande ojämlikhet (Tronto, 2013: 113). Utifrån Trontos teoretisering av omsorg som en relationell praktik som är strukturellt situerad möjliggörs därmed en analys av föreställningar och förväntningar på omsorgen. Vidare ger Trontos diskussion om spänningen mellan marknadens vinstlogik och omsorgens relationella karaktär

analytiska verktyg för att analysera hur marknadsiering påverkar villkoren för omsorg.

METOD OCH URVAL

Artikeln utgår från en kvalitativ studie av RUT-omsorgstjänster riktade till äldre. Studien omfattar intervjuer med företag och branschföreträdare, anställda inom branschen, äldre som köper dessa tjänster samt deras anhöriga². Totalt har 59 intervjuer genomförts. Denna artikel baseras på intervjuerna som gjorts med branschföreträdare, fackförbund och företag³.

För att få en fördjupad förståelse av branschen, dess framväxt och den nuvarande marknaden har företrädare för Hemserviceföretagen (Almega), Vårdföretagarna, Fackförbundet Kommunal och LO intervjuats (4 intervjuer). Därutöver har representanter för åtta RUT-företag samt två hemtjänstföretag som erbjuder RUT-tjänster som komplement till den ordinarie omsorgen intervjuats, sammanlagt bygger artikeln på 14 intervjuer. Företagen är verksamma i olika delar av landet, men är främst baserade i större städer, något som är kännetecknande för branschen. Urvalet av branschorganisationer syftade till att inkludera aktörer som på olika sätt, från anställda till företag, arbetar med frågor som rör RUT-omsorgsföretag. Urvalet av företag har varit strategiskt för att fånga olika typer av verksamheter: större och mindre företag, företag som enbart erbjuder RUT-omsorg samt företag som erbjuder dessa tjänster som en del av ett bredare utbud. I samtliga företagsintervjuer har personer i ledande befattningar intervjuats.

Fem av de åtta företagen anställer äldre personer för extraarbete, medan två är RUT-företag som anställer personer i arbetsför ålder. De äldre är timanställda och arbetar i regel en till tre gånger per vecka, oftast två till tre timmar per pass. Inget av dessa företag har heltidsanställda; arbetet är uteslutande ett extraarbete. Definitionen av äldre varierar mellan företagen; vissa anställer enbart personer som uppbär pension, medan andra definierar äldre som någon över 55 år. Företag som rekryterar äldre arbetstagare framhåller att verksamheten har ett dubbelt syfte: dels att tillhandahålla tjänster på marknaden, dels att skapa möjligheter för äldre personer att gradvis trappa ned på arbetslivet. Företagen agerar som förmedlare mellan kund och anställd, men det är kunden och den anställda som tillsammans bestämmer när arbetet ska utföras. I vissa fall är arbetsuppgifterna strikt reglerade av företaget, medan det i andra fall är upp till kund och anställd att komma överens om vad som ska göras.

RUT-företag som anställer personer i arbetsför ålder erbjuder tim-, deltid- och heltidsanställningar. Tidigare studier har visat att branschen kännetecknas av

² Forskningsprojektet "RUT för äldre: Nya villkor för omsorgspraktiker i äldres vardagsliv" är finansierat av FORTE (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd) Dnr 2022-00566.

³ Forskningsprojektet är etikprövat, Dnr 2023-07081-01.

osäkra arbetsvillkor med en hög andel timanställda och utlandsfödda (Calleman, 2017).⁴ RUT-branschen består av många till stor del av många mindre företag där få vill teckna kollektivavtal, men bland större företag har det blivit vanligare. Trygga anställningsformer är ofta något som lyfts fram i företagens marknadsföring (Calleman, 2017; Nyberg, 2023: 27-28). De anställda kan ha fasta uppdrag hos privatpersoner, men också tillfälliga uppdrag. Företaget ansvarar för kontakten med kunden och bokar in när arbetet ska utföras och vad som ska göras. De intervjuade hemtjänstföretagen är verksamma i flera kommuner i Sverige där LOV har införts. Anställda i företaget kan arbeta både med hemtjänst och med RUT-tjänster.

Intervjuerna var semistrukturerade och fokuserade på frågor som hur marknaden för RUT-tjänster riktade till äldre har vuxit fram, vilka behov kunderna lyfter fram samt hur relationen mellan den offentligt finansierade och behovsbedömda hemtjänsten och privata omsorgstjänster uppfattas. Intervjuerna varade i cirka 60 minuter, spelades in och transkriberades ordagrant. Alla namn har pseudonymiserats. Efter varje intervju gjordes utförliga anteckningar med reflektioner över intervjun, dess innehåll och själva intervjusituationen. Analysen bygger på en närläsning av transkriptioner och anteckningar och har genomförts i tre steg: sortering av materialet, reducering och tematisering av centrala teman (Rennstam & Wästerfors, 2015). I det första steget kodade jag intervjuerna, under kodningsprocessen fokuserade jag särskilt på hur informanterna beskrev branschens plats visavi den offentliga äldreomsorgen och anhörigomsorg, samt omsorgstjänsterna i sig. Under reduceringen av materialet kategoriserade jag materialet och skapade teman. I det här steget fokuserade jag särskilt på motsägelsefullheter och hur omsorgen som marknadstjänst beskrevs och förstods, här framträdde också betydelsen av vem den anställda är. Genomgående i analysen verkade Trontos förståelse av omsorg som ”sensibiliserande begrepp” (Charmaz, 2006), det vill säga en lins genom vilken jag strävat efter att fånga hur omsorgen förstås och vad som händer när omsorgen blir till en vara på RUT-omsorgsmarkanden.

Analys: marknadsiering av omsorg

Utifrån analysen av materialet har tre centrala teman framträtt, det första temat är ”Marknad och valfrihet som lösning eller problem”, analysen av berättelserna om marknadens roll leder vidare till hur själva omsorgsarbetet beskrivs och värderas, vilket utgör analysens andra tema, ”Omsorg som en relationell tjänst”. Beskrivningarna av omsorgens relationella karaktär hänger nära samman med föreställningar om vem som anses passa för arbetet, vilket analyseras i det tredje

---

⁴ Företagen som är intervjuade för den här artikeln beskriver detta som en konsekvens av ett kundbeteende som kräver snabb service, vilket gör att de behöver ha timanställd personal som snabbt kan hoppa in vid behov.

temat "Föreställningar om den goda omsorgsgivaren". Temana kan ses som tre analytiska fokus för hur omsorgstjänsterna förstås och motiveras.

Marknad och valfrihet som lösning eller problem

I intervjuerna med de olika aktörerna framträder delvis skilda uppfattningar om och förståelser av privatiseringen av äldreomsorgen. Samtliga är dock eniga om att äldreomsorgen i dag präglas av åtstramningar som har lett till problem och brister, och att en växande privat marknad för omsorgstjänster kan ses som en reaktion på detta. Alla aktörer, från fackförbund till arbetsgivarorganisationer och företag, lyfter fram att hemtjänst- och personal på äldreboenden har för lite tid med de äldre, att äldre möter många olika personer, att flexibiliteten är begränsad i fråga om vilka arbetsuppgifter personalen kan utföra vid besök, samt att äldre har för lite inflytande över sin omsorgssituation. Däremot skiljer sig uppfattningarna åt när det gäller den privata marknadens roll som lösning på dessa problem. Branschorganisationer som Almega/Hemserviceföretagen och Vårdföretagarna framhåller att privatisering och ett ökat antal aktörer på marknaden – både inom hemtjänst, äldreboenden och privata tjänster – är en nyckel till en bättre äldreomsorg.

[...] du måste ha ett alternativ i alla fall för dom äldre att välja mellan, för det är liksom bra att kunna ha den valfriheten att välja bort nån som man inte är nöjd med, det sporrar den här kvalitetskonkurrensen, det gör det också möjligt för medarbetare att välja. Så att, det är väl det som vi har, det är väl vår officiella standpunkt.

Ovan lyfts fram hur fler företag och mer konkurrens skulle leda till mer valfrihet både för omsorgstagaren och den som arbetar inom äldreomsorgen, och att detta i sin tur kan leda till bättre omsorg. Utgångspunkten här är inte omsorgsrelationen, utan de yttre möjligheterna att välja och välja bort i sig skapar bättre möjligheter för god omsorg. Samtidigt menar en branschföreträdare för Hemserviceföretagen att RUT-tjänster har en viktig plats att fylla på äldreomsorgens arena, och skulle kunna användas ännu mer än vad som sker idag:

[...] jag skulle vilja liksom att vi verkligen jobbar på svansföringen för RUT och slutar ha det, använda det som en, vi slösar värdefull tid och värdefulla resurser genom att använda det i, bara i krig liksom, så. [...] Vi måste vara open minded, för att bygga, ja, men den nya strukturen. Så jag är superpepp, jag tycker ju liksom alla tjänster i hemmet är, vi ska försöka sänka trösklarna så att många som möjligt kan, kan ta del, ta del av det, liksom.

Problemet och lösningen, som lyfts fram ovan, handlar om att en förändrad syn på att köpa tjänster är en nyckel till bättre äldreomsorg. Detta är ett argument

som också lyfts fram av flera av företagen som menar att en högre grad av diversifiering av omsorgen där fler tjänster köps privat skulle leda till att hemtjänsten avlastades från visst omsorgsarbete och istället kunde fokusera på det arbete som kräver medicinsk kunskap. I intervjun med fackförbundet Kommunal tecknas dock en annan bild:

Och istället för att man ska utgå liksom från vad, det här är en central välfärdstjänst som behövs både för anhöriga som arbetar och för oss alla som en trygghetsförsäkring inför framtiden, alltså, det är verkligen en central välfärdstjänst för att, både för äldre som ska få ett värdigt liv på sin, på liksom sina sista år och decennier kanske, men i livet, men för hela arbetsmarknaden också, och samhället.

Argumentet som lyfts handlar om att äldreomsorgen är en välfärdstjänst som angår såväl äldre och anhöriga som samhället i stort och att en risk med en ökad andel privata tjänster är en situation där resursstarka personer kan köpa en bättre omsorgssituation medan andra blir beroende av familj och närstående.

En del av RUT-företagen som intervjuats har dock, trots att de säljer tjänsterna, en ambivalent position. Å ena sidan är de medvetna om att marknaden är avhängig brister i äldreomsorgen, å andra sidan menar de att den tjänst som de säljer är något som borde komma alla till del. Ett av företagen uttrycker det på följande sätt:

Vi hade ju lite problem med vår egen affärsidé i början. (Skrattar till) För att vi, vi var ju såhär, men gud, det här är ju, det här ska ju alla få ha, liksom, det är så tråkigt att det inte är för alla. Och samtidigt när vi analyserade då så, jo, fast den här kunden, dottern här är fotograf, jobbar liksom, frilansar och har inte världens högsta lön, ja, men den här dottern jobbar ju inom det här, så att då var det såhär, men dom är ju, det är ju, de är inte supervälbärgade personer då [...]. Så då var det lite att vi motiverade för oss själva också lite grann att, att det ändå kändes bra, att [...] men det är bättre att, liksom, för alternativet är att alla har det lika dåligt.

Spänningsförhållandet mellan att argumentera för att tjänsterna bör vara tillgängliga för alla och att samtidigt bedriva en vinstdrivande verksamhet är en fråga som flera företag har lyft fram. För det företag som citerats ovan blir ett sätt att motivera sin vinst att de även har kunder som upplevs som ekonomiskt mindre välbärgade, vilket gör att tjänsterna anses gynna fler än de mest resursstarka. Flera företag framhåller att ett utökat RUT-avdrag skulle kunna bidra till att tjänsterna når en bredare kundgrupp, medan andra menar att de redan i dag har en diversifierad kundbas. Alla intervjuade företagsrepresentanter betonar att deras verksam-

het inte hade existerat utan införandet av RUT-avdraget. De ser inga indikationer på att avdraget kommer att avskaffas, utan beskriver i stället en växande marknad, särskilt för omsorgstjänster. Utvecklingen motiveras med två centrala argument. För det första har människor blivit vana vid att köpa tjänster, eller som ett företag uttrycker det: ”detta är framtiden, med service”. För det andra har neddragningar inom den offentligt finansierade omsorgen skapat en efterfrågan på kompletterande privata tjänster, vilka genom skattesubventioner har gjorts mer tillgängliga (Brodin & Andersson, 2017; Siverskog & Jönson, 2020). De delvis motsatta och ambivalenta uppfattningarna i intervjumaterialet kan förstås i relation till hur Tronto (2013) beskriver relationen mellan omsorgsansvar och demokrati, när åtstramningar skapar sämre omsorgsvillkor skjuts lösningen istället över på marknad och individ, och ”valfrihet” blir ett centralt argument. Risken, enligt Tronto, är dock att marknadslösningar tenderar att leda till ännu fler privata omsorgslösningar och därmed än mer ojämlika omsorgsvägar.

Omsorg som relationell tjänst: kundinflytande och marknadslogik

Företagen beskriver att äldre kunder kan befinna sig i olika situationer när de, eller deras anhöriga, börjar köpa RUT-omsorgstjänster. Vissa har redan hemtjänst eller bor på äldreboende, men efterfrågar ändå privata tilläggstjänster för exempelvis promenader eller sällskap som det saknas tid och resurser för. Andra saknar helt tidigare hjälp, och RUT-tjänsterna blir då det första steget. En återkommande situation som företagsrepresentanterna lyfter fram är att kunden börjar med en enskild tjänst och sedan successivt köper fler och oftare. Som tidigare framhållits är äldre idag en av de grupper som i störst utsträckning använder RUT-avdraget (Riksrevisionen, 2020). Företagen betonar gärna att de har en bred kundbas, men statistiken visar att de äldre som främst köper RUT-tjänster tillhör en relativt välbärgad grupp (Brodin & Andersson, 2017; Lapidus, 2024). I intervjuer med företagsrepresentanter framträder inte bara bilden av en växande marknad, utan också av hur kundstrukturen och efterfrågan har förändrats över tid:

I början så var det ju, alltså, det var vanliga personer med vanliga yrken som hade kanske en gång i veckan bara som ett, som ett komplement då, med promenader och sådär. Och ofta, ja, och då kunde man också, det gör man ju fortfarande, men att man delade mellan, för man får ju som, som barn får man ju köpa RUT-tjänster till en förälder. Så då kunde det vara så att man delade på kostnaderna mellan barnen. Jag tycker att det har, och det har också att göra med att vi har fått dom här lite större uppdragen och dom, där är det ju, där har man ju bättre ställt, om man säger så. [...] Och då väljer man att kanske välja bort, ja, hemtjänsten, helt enkelt.

Utifrån den ovan tecknade bilden framträder dels att tjänsterna används som ett komplement till hemtjänsten och i vissa fall till och med som ett alternativ till hemtjänst (förutsatt att den äldre inte har medicinska behov som kräver hemtjänst), och dels att relationen till anhöriga ofta är avgörande för att tjänsterna ska kunna köpas. Samtliga intervjuade företag framhåller att det i många fall är en anhörig som tar kontakt, oftast en dotter eller svärdotter, antingen å den äldres vägnar, eller utifrån egna behov, för att underlätta det ansvar som följer med omsorgen om den äldre. En företagsrepresentant beskriver det på följande sätt:

Och vi brukar ju säga det att; vi jobbar inte bara, bara med omsorg om äldre, utan vi är ju liksom stöd, ett terapistöd för dom här anhöriga som bara, som blir lyssnade på, nån som förstår och, och försöker ta bort det här dåliga samvetet som så många har när dom ringer. Så att, det är också vårt jobb, att skuldsanera anhöriga.

För anhöriga innebär tjänsterna att de kan arrangera för någon att besöka den äldre, gå en promenad, laga mat eller göra ärenden. Flera av företagen berättade om anhöriga som bodde på långt avstånd, men också om anhöriga som inte själva hann eller hade möjlighet att komma så ofta som den äldre önskade, eller, i vissa fall och av olika anledningar, inte ville besöka den äldre så ofta. Att köpa en omsorgstjänst blev därmed ett sätt att hantera praktiska begränsningar och samtidigt reducera känslor av skuld över att inte kunna vara närvarande, inte minst för kvinnor som tidigare studier också visat fortsatt är de som bär det största anhörigansvaret (Ulmanen, 2015, 2025). På så vis fungerar tjänsterna som en form av avlastning, där en del av omsorgsansvaret flyttas från anhöriga till marknaden. Detta blir också ett sätt på vilket omsorgens sociala relationer omformas genom att möjliggöra en köpt närhet som ersätter, eller kompletterar, offentligt finansierad omsorg och familjeomsorg.

I intervjuerna, när företagen beskriver omsorgstjänsterna, återkommer betoningen på kundernas valfrihet, inflytande och relation till den anställda. Valfrihet och inflytande framhålls både i fråga om vilka uppgifter som ska utföras och när tjänsterna ska utföras, men också i valet av vem som kommer hem till kunden. Detta innebär att det är mottagandet av omsorgen och hur denna mött upp den äldres behov som står i centrum (Tronto, 2010). Företagen lyfter särskilt fram sin roll i att matcha kund med anställd, något som beskrivs som deras styrka och en egenskap som särskiljer dem från den offentliga hemtjänsten (jämför Anving, 2019). Möjlighet att byta personal finns om kunden inte är nöjd. Företagen betonar att tjänsterna inte enbart handlar om praktisk hjälp, utan också om social närvaro, då många äldre upplevs som ensamma och ser besöket som ett tillfälle till social interaktion.

[a]tt dom kan bli vänner, dom upplever liksom att vi är inte bara att jag anlitar liksom nån för städ... utan det känns som en vän... [...] det är liksom den känslan, att är dom klara en kvart tidigare, ja, men då kan liksom kunden få för sig; kan du inte sitta och prata med mig en stund?

Att samma person återkommer beskrivs som något kunderna gärna betalar extra för, eftersom det skapar trygghet och möjliggör en relation. Företagen framhåller ofta en jämlik relation mellan kund och personal och använder familje- eller vänskapstermer för att beskriva denna. Vissa företag talar om den anställda som en del av en ”utökad familj”, andra som en vän – något som betonar en jämlik relation snarare än en arbetsrelation. Relationerna framställs också som ett grundläggande kitt för arbetet, men de kan också skapa gränsdragningsproblem, exempelvis när den anställda förväntas utföra uppgifter utöver det som är överenskommet. Tidigare forskning om privata omsorgstjänster har visat att sådana situationer kan leda till ökat arbete och otydliga roller (Anderson, 2000; Eldén & Anving, 2019). Några företag betonar därför strikt avgränsning av arbetsuppgifter, medan andra framhåller flexibilitet och vikten av att ”ställa upp” för kunden, och ta sig an de uppgifter de för dagen behöver hjälp med. Den omsorg som företagen erbjuder beskrivs som familje- och vänskapslik, men utförs som en betald tjänst. Det är en form av omsorg där den äldre, eller dennes anhöriga, antas ha inflytande och kontroll över när, vad och hur omsorgen ska utföras, något som i tider av neddragningar, minutscheman och hög personalomsättning framstår som attraktivt. Företagen sätter därmed den relationella dimensionen av omsorgen i centrum, men fokus ligger främst på hur omsorgen möter kundens behov. Mindre uppmärksamhet riktas mot vad föreställningen om närhet och jämlikhet betyder för den anställdas arbetsituation och maktförhållandet mellan kund och arbetstagare (Tronto, 2010). Närhet är vad kunden betalar för, och om kunden förväntar sig en vänskapsrelation kan det, enligt tidigare studier av liknande förhållanden (Eldén & Anving, 2019), uppstå svårigheter att upprätthålla gränser relaterade till arbetet.

Föreställningar om den goda omsorgsgivaren: ålder, kön och marknadslogik

I intervjuerna med företag framträder vissa egenskaper hos de anställda som särskilt eftertraktade. En del företag ställer krav på att de anställda ska kunna tala svenska och framhåller detta som en skillnad gentemot hemtjänsten, där många inte har svenska som förstaspråk (Storm, 2018:89). RUT-företag med en hög andel anställda med utländsk bakgrund betonar i stället fördelarna med detta, både i termer av att dessa personer är beredda att ta arbeten som ”svenskar” inte vill ha och att ett mångkulturellt samhälle är av godo. Som en RUT-företagare

uttrycker det: ”när man väl kommer in i ett mångkulturellt samhälle så ser man att det bara är fördelar egentligen”. Men framför allt beskriver företagen att äldre kunder och deras anhöriga i första hand efterfrågar en äldre kvinna:

Och i dom allra flesta fall så önskar man en kvinna och även när det är män vi ska besöka, så är det många män som vill att det ska vara en kvinna, kanske, och vi har ju inte analyserat det liksom jättedjupt, men man kan ju kanske tänka sig att det är att man vill ha nån som är lite mer omhändertagande om vi ska generalisera lite, så.

Föreställningen om den ”goda omsorgsgivaren” är tydligt könad. Kvinnor antas vara mer omhändertagande och ha förmågan att se, möta och ta hand om andras omsorgsbehov (Tronto, 2010). Samtidigt framträder andra kompletterande föreställningar i materialet, framför allt kopplade till ålder, men också att personen är från Sverige. Företag som anställer äldre personer betonar att äldre har ”livserfarenhet”, en djupare förståelse för andra människor, en förmåga att ”göra rätt för sig” och att de har en ”annan arbetsmoral”. Äldre anställda framställs också som kulturellt närmare kunderna vilket uppfattas som en fördel, men det är också mer specifika egenskaper som beskrivs, en företagsrepresentant uttrycker det på följande sätt:

[...] dom har lagat mat i samma generation, det är samma typ av mat dom äter kanske, det kanske kan vara ett jätteplus, liksom, när vi, när vi kommer dit. Så ju mer jag pratar om det här tänker jag; ja, ja, här, här är ett jättefönster som vi har börjat glänta på bara.

I intervjuerna lyfts äldre anställda fram som en grupp med en bättre förmåga att se, ta ansvar för och möta olika behov, men också att igenkänning i sig innebär en förmåga att se specifika omsorgsbehov (Tronto, 2010). Sammantaget kännetecknas RUT-omsorgsmarknaden av att kunder kan välja och välja bort vilken anställd som ska utföra tjänsterna, och företagen undviker i sin tur att erbjuda personal som de tror att kunden inte skulle uppskatta, för kundens skull, men också för den anställdas. Denna valfrihet riskerar dock att bidra till att förstärka könade, etnifierade och åldersrelaterade föreställningar om den ”goda omsorgsgivaren”, där äldre kvinnor från Sverige framställs som lämpliga och omsorgsinriktade på ”rätt sätt”. Detta innebär att marknadsiseringen inte bara förändrar omsorgens organisering utan också förstärker och reproducerar sociala normer. När omsorg görs till en vara blir föreställningar om ”rätt” omsorgsgivare en del av marknadslogiken, vilket också riskerar att cementera traditionella omsorgsideal snarare än att utmana dem (Tronto, 2013).

SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Samtidigt som åtstramning och marknadisering har präglat den offentliga äldreomsorgen under de senaste årtiondena har, genom införandet av RUT-avdraget, en privat marknad för hushålls- och omsorgstjänster vuxit fram. Artikeln visar att ett växande ”omsorgsunderskott” (Tronto, 2013) i den offentliga äldreomsorgen har bidragit till att etablera en privat marknad för RUT-omsorgstjänster. Marknadiseringen omformar samtidigt omsorgens sociala relationer och riskerar att osynliggöra arbetsrelationer och arbetsvillkor, samtidigt som könade och åldersrelaterade mönster i både efterfrågan och arbetskraft förstärks. Omsorgstjänsterna utgör fortfarande en mindre del av de tjänster som omfattas av RUT-avdraget, men marknaden tycks, enligt de intervjuade, inte vara på tillbakagång. Utvecklingen innebär en förskjutning i organiseringen av omsorgen om äldre, från en modell som byggde på idéen om lika omsorg, oavsett ekonomiska förutsättningar, till en situation som kan beskrivas som omsorg för alla, men med möjlighet att köpa sig till en bättre omsorgssituation, själv, eller med hjälp av anhöriga. En utveckling som av Szebehely och Meagher (2018) har betecknats som de-universaliserande.

Den ökade graden av marknadisering innebär ett ökat fokus på valfrihet och individuellt ansvar för att göra ”rätt” omsorgsval (Tronto, 2013). Den äldre är inte längre enbart brukare, utan också konsument och köpare av en tjänst (Hansen et al., 2023). Artikeln visar att det bland branschföreträdare och företag råder delade meningar om utvecklingen: vissa ser fler möjligheter att köpa tjänster som positivt, medan andra menar att dessa tjänster egentligen borde ingå i den offentligt finansierade omsorgen. Efterfrågan på privata omsorgstjänster kan förstås som ett svar på åtstramningar i den offentliga omsorgen – detta kallar Tronto ”omsorgsunderskott”, det vill säga en situation där befintliga omsorgsbehov inte längre möts av det gemensamma, vilket i sin tur leder till att människor söker sig till privata alternativ (Tronto, 2013; Brodin & Andersson, 2017;). Kvantitativa studier har dock visat att många äldre upplever fördelar med privata alternativ så som RUT-tjänster och ser dem som ett sätt att öka det egna inflytandet över omsorgssituationen (Jönson & Harnett, 2021), något som även företagen framhåller.

I intervjuerna med företagsrepresentanterna framträder dock en paradox: samtidigt som kunden – den äldre eller dennes anhöriga – beskrivs ha kontroll över omsorgens utformning, framställs omsorgen som jämlik och familjär. Företagen använder begrepp som ”hjälpare”, ”vän”, ”senior” och ”veteran”, vilket signalerar altruism och jämlikhet snarare än lönearbete. En möjlig konsekvens kan vara att såväl arbetsrelationen mellan arbetsgivare och arbetstagare, liksom de arbetsvillkor som kännetecknar det fysiskt och psykiskt krävande omsorgsarbetet osynliggörs (Tronto, 2010, 2013). Ovanstående pekar således på hur marknadiseringen inte bara förändrar organiseringen av omsorg, utan också omformar dess sociala relationer. När relationer konstrueras som en del av varan riskerar gränsen mellan

professionellt arbete och privat relation att suddas ut. Detta illustrerar en central spänning i omsorgens kommodifiering: när närhet och flexibilitet är en del av marknadslogiken kan det stärka kundens inflytande och möjliggöra att behov uppmärksammas och bemöts, men samtidigt riskerar den anställdas position att försvagas (Fisher & Tronto, 1990; Tronto, 2010).

Marknaden för RUT-omsorgstjänster uppvisar både likheter och skillnader i förhållande till den övriga RUT-marknaden. Båda delarna av branschen kännetecknas av tillfälliga anställningar med osäkra arbetsvillkor (Ahlstrand & Eldén, kommande), med skillnaden att de som arbetar med omsorgstjänster i många fall också uppbär pension. Medan RUT-sektorn i stort kännetecknas av en hög andel utlandsfödda anställda framträder den del som fokuserar på omsorgstjänster som delvis annorlunda. Äldre personer, särskilt kvinnor med svensk bakgrund, tycks utgöra en särskilt eftertraktad personalgrupp inom den här delen av RUT-sektorn. De tillskrivs egenskaper som en stark omsorgsinriktning och särskilt god erfarenhet av omsorgsarbete. Detta indikerar att ålder och svenskhet framstår som centrala kategorier att beakta i framtida forskning om RUT-omsorgstjänster. Samtidigt som dessa tendenser tycks finnas i den här delen av RUT-sektorn, sker en annan utveckling där personer med utländsk bakgrund utgör en betydande del av arbetskraften inom äldreomsorgen generellt (Storm, 2018). Detta förhållande understryker behovet av fortsatta analyser av vad uppdelningen mellan svenskfödda äldre inom RUT-omsorgssektorn och utlandsfödda inom den offentligt finansierade omsorgen kan innebära, samt huruvida, och i så fall på vilket sätt, denna uppdelning påverkar exempelvis omsorgens status. Men kön är inte enbart centralt i relation till vem som anställs av RUT-omsorgsföretagen, utan även i relation till vem som efterfrågar tjänsterna. Forskning visar att kvinnor i högre utsträckning ansvarar för anhörigomsorg samt för samordning och administration av olika omsorgsinsatser för en anhörig, uppgifter som har ökat i takt med neddragningar inom den offentliga omsorgen (Ulmanen, 2015, 2025). Som tidigare konstaterats är det, enligt företagen, också oftast kvinnor, döttrar eller svärdöttrar, som kontaktar dem och uttrycker skuld känslor över att inte kunna göra tillräckligt för sina anhöriga. Detta sammantaget belyser omsorgsunderskottets (Tronto 2013) könade konsekvenser, kvinnor tar i högre utsträckning ansvar för anhörigomsorgen, samtidigt som kvinnor i stor utsträckning anställs av företagen. Marknadiseringen framstår därmed inte som en lösning på omsorgens könade dimensioner, utan tenderar snarare att förstärka redan existerande skillnader.

En begränsning med föreliggande artikel är dock att den inte inkluderar perspektiv från varken de som arbetar i branschen, från äldre som köper tjänsterna, eller deras anhöriga, något som hade möjliggjort för en ingående analys av såväl arbetsvillkor som själva omsorgspraktiken. Istället fångar analysen hur aktörerna inom sektorn själva beskriver omsorgstjänsternas roll och villkor. Forsknings-

projektet som ligger till grund för artikeln inkluderar även intervjuer med dessa grupper vilket möjliggör för framtida analyser.

Idag finns inga tecken på att RUT-avdraget är på väg att avskaffas och debatten om avdragets vara eller icke vara är inte heller livaktig, något som kan illustreras av att sju av åtta riksdagspartier är för avdraget. För att återknytta till Trontos fråga om huruvida marknaden kan vara omsorgsriktad (2013) visar exemplet med privata omsorgstjänster att omsorg kan organiseras inom ramen för en marknad och upplevas som mer individanpassad. Men för samhället innebär utvecklingen andra möjliga konsekvenser, så som att en jämlik omsorg inte längre är självklar.

REFERENSER

- Ahlstrand, R. & Eldén, S. (accepterad, kommande). Informalisation and migrant labour exploitation: Commercialised domestic cleaning in Sweden. *Work in the Global Economy* (accepterad 2026-03-04).
- Anderson, B. (2000). *Doing the Dirty Work?: The Global Politics of Domestic Labour*. London: Zed Books.
- Anving, T. (2019). En bransch återuppstår. Förändring och kontinuitet på den privata barnpassningsmarknaden. s. 133-151 i Alsarve, Jenny & Löfmarck, Erik (red) *Samhälle i förhandling. Villkor, processer, konsekvenser*. Örebro: Örebro Universitet.
- Brennan, D., Cass, B., Himmelweit, S., & Szebehely, M. (2012) The marketisation of care: Rationales and consequences in Nordic and liberal care regimes. *Journal of European social policy*, 22(4), 377-391.
- Brodin, H. (2015) Hemmadöttrarnas återkomst. Om betald anhörigomsorg och kundval i hemtjänsten. *Fronesis*. 50-51:134-142.
- Brodin, H. & Andersson L.F. (2017) *Hushållstjänster för äldre. En kartläggning och analys av samspelet mellan rutavdraget och den framväxande marknaden av hushållstjänster*. Stockholm: Arena Idé.
- Búriková, Z. & Miller, D. (2010). *Au pair*. Cambridge: Polity Press.
- Calleman, C. (2017). *Arbetsmiljö i hushållstjänster och personlig assistans – en kunskapsmanställning*, Rapport Arbetsmiljöverket.
- Charmaz K (2006). *Constructing grounded theory*. London: Sage.
- Dahl, H M. & Hansen, L L. (2023) Introduction: A care crisis in the Nordic Welfare States? s. 1-19 i Hansen, L L., Dahl H M. & Horn, L. (red.) *A Care Crisis in the Nordic welfare States? Care work, gender equality and welfare state sustainability*. Bristol: Policy Press.
- Edebalk, P. G. (2022) *Äldreomsorgen – en aktuell historia*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekonomifakta (2025). *RUT-avdrag*. https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/foretagande/naringslivet/rut-avdrag_1210664.html Hämtad 2025-12-02
- Eldén, S. & Anving, T. (2019). *Nanny families. Practices of care by nannies, au pairs, parents and children in Sweden* Bristol: Bristol University Press.
- England, K. & Dyck, I. (2011). Managing the body work of home care. *Sociology of Health & Illness*, 33(2), 206–219.
- Esping-Andersen, G. (1999). *Social foundations of postindustrial economies*. New York: Oxford University Press.
- Fisher, B. & Tronto, J. (1990). Towards a feminist theory of caring. s. 35-62 i Abel, E. K. & Nelson, M. K. (red.) *Circles of care: work and identity in women's lives*. Albany: State University of New York Press.
- Gavanas, A. (2010) *Who cleans the welfare state?* Stockholm: Framtidsinstitutet.
- Graham H (1983) Caring: A labour of love. s.13-30 i Finch J & Groves D red. *A Labour of Love: Women, Work and Caring*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Hansen L L., Bjørnholt, M. & Horn, L. (2023) Fraser's care crisis theory meets the Nordic welfare societies. s. 39-59 i Hansen, L L., Dahl H M. & Horn, L. (red.) *A Care Crisis in the Nordic welfare States? Care work, gender equality and welfare state sustainability*. Bristol: Policy Press.
- Hoppania, H. K., Karsio, O., Näre, L., Vaittinen, T., & Zechner, M. (2024) Financialization of eldercare in a Nordic welfare state. *Journal of social policy*, 53(1), 26-44.

- Jönson, H. & Harnett, T. (2021). *Ålder och behov. Pensionärers attityder till användningen av kronologisk ålder vid fördelning av omsorg och servicetjänster för äldre*. Working paper-serien; Vol. 2021, Nr. 1. Socialhögskolan, Lunds universitet.
- Jönson, H., & Szebehely, M. (2018) *Äldreomsorger i Sverige: Lokala variationer och generella trender*. Malmö: Gleerups.
- Kvist, E. (2013) A Booming market of precarious work. s. 214-233 i Gunnarsson Å (red) *Tracing the women-friendly welfare state*. Stockholm: Makadam
- Lapidus, J. (2024) The Rise of Semiprivate Elderly Care in a Supposedly Universal Welfare State: A Critical Investigation of a Public Inquiry on the Swedish RUT Deduction s. 113-133 i Fagertun, A., Vike, H. & Haukelien, H. (red.), *The Political Economy of Care. Welfare state capitalism, universalism, and social reproduction*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Nyberg, A. (2023) *Rutavdraget och jämställdhet. Underlagsrapport 2023:3*. Göteborg: Jämställdhetsmyndigheten.
- Peterson, E., & Brodin, H. (2024). Care and Recognition in the Swedish Home Care Market. S. 160-180 i Fagertun, A., Vike, H. & Haukelien (red.) *The Political Economy of Care: Welfare state capitalism, universalism, and social reproduction*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Regeringen (2007) *Skattelättnader för hushållstjänster mm. Prop. 2006/07:94*
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie*. Lund: Studentlitteratur.
- Riksrevisionen (2020) *Rutavdraget: konsekvenser av reformen*. Stockholm: Riksrevisionen.
- Silfver, A. L., & Widding, U. (2024) Doing (in) equality in Swedish families: women's narratives of outsourcing domestic work. *Families, Relationships and Societies*, 14(3): 352-367.
- Siverskog, A., & Jönson, H. (2020) Vart är äldreomsorgen på väg? Argument för och emot förenklad biståndshandläggning. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27(1), 91-110.
- Skatteverket (2025) *Så fungerar RUT-avdraget*. <https://www.skatteverket.se/privat/fastigheterochbostad/rotarbeteochrutarbete/safungerarrutavdraget.4.d5e04db14b6fef2c866097.html>
- Socialstyrelsen (2021) *Vård och omsorg för äldre. Lägesrapport 2021*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-3-7249.pdf>
- SOU (2020:52). *Rutavdrag för äldre. Slutbetänkande av Rut-utredningen*. Stockholm. Finansdepartementet.
- Storm, P. (2018). *Betydelsen av kön och hudfärg i äldreboendets vardag under olika organisatoriska villkor*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Strandell, R. (2022). *Omsorgsarbete i hemtjänsten. Förändringar, utmaningar och möjligheter*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Szebehely, M., & Meagher, G. (2018). Nordic eldercare—weak universalism becoming weaker?. *Journal of European social policy*, 28(3), 294-308.
- Szebehely, M. & Trydegård, G. (2018) Generell välvård och lokalt självstyre: Ett dilemma i den svenska äldreomsorgen? S. 21-42 i Jönson, H., & Szebehely, M. (red). *Äldreomsorger i Sverige: Lokala variationer och generella trender*. Malmö: Gleerups.
- Szebehely, M. & Ulmanen, P. (2012) *Åtstramningens pris*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Tronto, J.C. (2010) Creating Caring Institutions: Politics, Plurality, and Purpose. *Ethics and social welfare*. 4(2): 158-171.
- Tronto, J. C. (2013) *Caring democracy: Markets, equality, and justice*. New York: NYU Press.
- Trydegård, G. (2000) *Tradition, change and variation. Past and present trends in public old-age care*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Ulmanen, P. (2015) *Omsorgens pris i åtstramningstid*. Stockholm: Stockholms Universitet.
- Ulmanen, P. (2025). Reproducing inequalities: unmet care needs and managerial care. s. 172-187 i Kröger, T., Brimblecombe, N., Rodrigues, R & Rummery, K. (red). *Care Poverty and Unmet Needs: Inequalities in theory and practice*. Bristol: Policy Press.

ABSTRACT

Since the introduction of the RUT tax deduction in 2007, the sector for domestic services has expanded, and people over the age of 65 now constitute one of the largest user groups. An increasing number of companies offer services targeting older people and their relatives. Based on interviews with RUT-companies, employer organisations and trade unions, the aim of the article is to analyse the position of private care services in relation to publicly funded eldercare. The findings indicate that cutbacks in publicly funded eldercare have contributed to the establishment of a private market for care services. Other consequences include changes in the social relations of care and the potential reproduction of gendered inequalities.

Key words: care, older people, RUT tax deduction, marketisation